

פרשת ויגש

גדולתו של יהודה

בתחילת פרשתנו התורה מספרת על המפגש בין יהודה לבין יוסף, וכן על התוודעותו של יוסף לאחיו, ועל ירידת יעקב אבינו ובני ביתו למצרים.

ולפני שהגיע יעקב למצרים שלח לשם את יהודה כמו שכתוב "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה" (בראשית מו, כח), ומפרש רש"י: "להורות לפניו - כתרגומו, לפנות לו מקום ולהורות היאך יתישב בה", ומוסיף רש"י: "ומדרש אגדה, להורות לפניו - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה".

ונראה ששני הפירושים שהביא רש"י ברוח קודשו יחדיו יצדקו ושניהם אמת, כי יעקב שלח את יהודה כדי להכין לפניו את המקום גם מבחינה גשמית - לסדר לו את המקום באופן שיוכל לגור בו מתוך ישוב דעת ונוחות, וגם מבחינה רוחנית - להכין לו בית מדרש כדי שיוכלו הוא ובניו לעבוד שם את ה' בלימוד התורה ועבודת התפילה.

ולפי ביאור זה יובן מה שתיבת "לפניו" נכפלה בפסוק, כי מה שכתוב "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף" זהו כנגד מה שיעקב שלח את יהודה לסדר את הענינים הגשמיים שבמקום, ומה שנכפל שוב "להורות לפניו גושנה" זהו כנגד מה שיעקב שלח את יהודה לסדר את הענינים הרוחניים שבמקום.

ומה ששלח יעקב לשליחות חשובה ויקרה זו דוקא את בנו יהודה ולא שום בן אחר, זהו משום שבזה שיהודה ערב על בנימין ועמד בכך במסירות נפש, והשיבו אל יעקב אביו בריא ושלם כפי שהבטיח, גילה מידת אמינות ואחריות שאין כדוגמתה, ועל כן החליט יעקב שרק אותו הוא ישלח לבצע שליחות זו כיון שעליו באמת ניתן לסמוך שהוא יבצע זאת במלא האחריות, ובלשון העולם - 'הוא אדם של מילה', וניתן לסמוך על מילה שלו.

מלבד זאת מובא במדרש (בר"ר צה, ב) טעם נוסף לכך שיעקב שלח דוקא את יהודה לשליחות חשובה זו, וז"ל המדרש: "לפי שהיה יעקב אבינו סבור שיהודה הרג את יוסף בשעה שהביאו לו את הכתונת, שנאמר לשמן וילאש) "הירא אלא הער היח נואו (גל, זל תישארב) "והתלכא הער היח ינב תנותכ רמאיו הריכו" יהודה כמו שכתוב "גור אריה יהודה" (שם מט, ט)).

כלומר שהטעם ששלח יעקב דוקא את יהודה לשליחות זו הוא, משום שבמשך כל אותן עשרים ושתיים שנה שנעדר יוסף מביתו היה סבור יעקב שיהודה הוא זה שהרגו, וכשנודע ליעקב שטעה בדבר שהרי יוסף עודנו חי וחשדו ביהודה היה לשווא, החליט לפצות את יהודה על כך ולחלוק לו כבוד וגדולה בכל הזדמנות שתהיה, ולכן גם בהזדמנות זו בחר דוקא בו לבצע את שליחותו.

יתירה מזאת, יעקב כל כך התפעל מאצילותו וגבורת נפשו של יהודה בכך שבמשך כל השנים שחשד בו, ואף הראה לו פנים זועפות והרחיק אותו והוריד אותו מגדולתו, יהודה לא הגיב כלל למעשהו של אביו אלא קיבל את הבזיון והחרפה בשתיקה ודמימה מוחלטת ומתוך יראת כבוד מפני אביו הקדוש, ועל כן החליט יעקב שלאדם אציל נפש כיהודה ראוייה כל גדולה שבעולם לדורי דורות.

ועל כן קודם פטירת יעקב הרעיף על בנו יהודה ברכות עצומות הנוגעות לדורי דורות:

ראשית כל יעקב אבינו קבע שזרעו לדורי דורות יקראו יהודים על שם יהודה, כמו שכתוב "יהודה אתה יודוך אחיך" (בראשית מט, ח) (ופירשו חז"ל במדרש) בר"ר צח, ו) "שיהיו כל אחיך נקראין על שמך, אין אדם אומר ראובני אנא, שמעוני אנא, אלא יהודי אנא", על שם יהודה.

וכן בירך אותו ש"לא יסור שבט מיהודה ומחֶקֶק מבין רגליו עד כי יבֹא שילה" (שם, י) ומפרש רש"י: "לא יסור שבט מיהודה - מדוד ואילך, אלו ראשי גלויות שבבבל... ומחֶקֶק מבין רגליו - תלמידים, אלו נשיאי ארץ ישראל... עד כי יבֹא שילה - מלך המשיח שהמלוכה שלו". כלומר שכל שררה וגדולה וכבוד שיהיו בעם ישראל, מיהודה יהיו.

ולמעלה מכל זאת, הנה עד אותה העת (כסאו) מרכבתו של הקב"ה היה עומד על שלוש רגליים - אברהם יצחק ויעקב, ובאותה העת קבע יעקב אבינו שהרגל הרביעית של המרכבה העליונה תהיה דוקא מזרעו של יהודה - הלא הוא דוד המלך.

מהנהגתו של יעקב אבינו עלינו ללמוד שאם חלילה ארע לאדם שפגע בחברו, גרם לו צער כלשהו, או אפילו רק חשד בו שלא כהוגן וכל כיו"ב, לא ישב במנוחה אפילו רגע אחד, ולא יעלה על משכבו בלילה עד שיפייס את חברו על העוול והעגמת נפש שגרם לו. וגם אם יצטרך לשם כך למעט בכבודו או להוציא ממון וכו' לא יחוש לכך, אלא יעשה הכל כדי להצליח לפייס את אותו יהודי.

כי אם חלילה ישנו יהודי בעולם המקפיד עליו בצדק, באותו הזמן גם משמים מקפידים עליו ח"ו, ועל כן יש לו לעשות הכל כדי לפייס אותו, וכאשר יהיו כולם שמחים באדם, יוכל לדעת נאמנה שבשמים שמחים בו, כמו שאמרו חז"ל (אבות ג, י) "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום (הקב"ה) נוחה הימנו".

ומהנהגתו של יהודה עלינו ללמוד עד כמה צריך כל אדם להיזהר בכבוד הוריו ולעשותם עטרה על ראשו. וגם אם הוריו כועסים עליו על לא עוול בכפיו, ישפיל את עצמו לפניהם, ויקבל את תוכחתם באהבה וברצון, ולא ישיב להם על כך דבר וחצי דבר. ובזכות הכבוד הגדול שיעשה האדם להוריו וישפיל את עצמו לפניהם, הקב"ה יסייע לו בכל עניונו, ויראה ברכה והצלחה בכל מעשיו, ולמעלה מכל זאת, גם יזכה לרוות שפע של נחת רוח מכל ילדיו.

